

STICHTING VRIENDEN SOESTER ENG

Van Goyenlaan 215
3764 XH Soest
etenberge@planet.nl
www.SoesterEng.nl
Bank 533 9618
KvK 3212 6999

*.....om de landschappelijke-, natuur-
en cultuurwaarden van
de Soester Eng te
behouden...*

Aan: Provinciale Staten van Utrecht,
t. a. v. de heer drs. H. Schoen
Postbus 80300
3500 TH Utrecht

datum

15 juni 2009

onderwerp

Ontwerp Provinciale Ruimtelijke Verordening

Geacht college,

Recentelijk heeft het Bestuur van de Stichting Vrienden Soester Eng, kennis genomen van het Ontwerp Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV). Met betrekking tot de daaruit af te leiden mogelijkheden voor toekomstig ruimtegebruik op en langs de randen van de Soester Eng, in bijzonder het zuidelijk deel daarvan, wil het Bestuur u graag in kennis stellen van haar bedenkingen en zienswijze.

Om te beginnen valt op dat de Zuider Eng in Soest op de Cultureel Erfgoed kaart geen indicatie heeft gekregen, die afgedekt wordt door artikel 3.1, 3.2 of 3.3. Dat klemt eens te meer omdat de Soester Eng, en in het bijzonder de Zuider Eng een cultuurhistorisch monument van de eerste orde is, nog los van de grote aardwetenschappelijke betekenis en landschappelijke waarde. In het onderstaande wordt dit nader toegelicht.

De Soester Eng is gelegen op een stuwwalrest uit de Saale ijstijd (200.000 – 120.000 jaar vóór heden). Oorspronkelijk maakte die deel uit van de Utrechtse Heuvelrug, opgestuwd door het uit Scandinavië afkomstige landijs. Tijdens één van de latere uitbreidingsfasen heeft het landijs hier lokaal zijn eigen stuwwal overreden, waardoor het restant verlaagd en afgevlakt in het landschap is achtergebleven. Die vorm maakte de verlaagde heuvel in later tijden uitermate geschikt voor akkerbouw, zoals we verderop in dit verhaal zullen zien.

Na een tussenijstijd (Eemien) en de laatste ijstijd (Weichselien), waarin het landijs 'Nederland' niet bereikte, maar het hier wel erg koud was, trad een klimaatverbetering in. Vanaf ~4.000 jaar vóór heden vestigden zich boeren in de omgeving van Soest. Ze ontwikkelden akkers langs de flanken van de stuwwallen en op de overreden stuwwalrest, waaromheen zich later Soest heeft ontwikkeld. Deze landbouwers verbleven slechts een aantal jaren op dezelfde plaats. Als de akkers uitgeput waren trokken ze verder. In dezelfde tijd begon men ook zijn doden te begraven in grafheuvels. Eén van die grafheuvels ligt op het zuidelijk deel van de Soester Eng.

In de eeuwen daarna slaagde de mens er in toenemende mate in zijn landbouwsysteem te verbeteren. Toch duurde het nog tot de vroege middeleeuwen, meer precies tot de Karolingische tijd (750-900), eer er permanente landbouwbedrijven ontstonden. De inmiddels ontwikkelde plaggenbemesting werd verder geperfectioneerd door de toepassing van de potstal. De schapen, die overdag op de heide hadden gegraasd, werden 's avonds in die potstallen gedreven. Tot rust gekomen lieten ze daar hun uitwerpselen vallen. Dat ging zo door, dag in dag uit. Als de mestlaag te nat werd, ging de boer plaggen steken op de heide, die hij dan over de mest uitstrooide. Zo werd de potstal gevuld met een laag, die afwisselend uit mest en heideplaggen

bestond. Als de stal vol was werd de inhoud over de akkers uitgekruid. Dit systeem bleef gehandhaafd gedurende de Middeleeuwen en is voortgezet tot in de Nieuwe tijd.

Het systeem heeft er toe geleid dat in deze gebieden een geheel eigen, door de mens bepaald, bodemtype is ontstaan: de oude bouwlandgronden of (bruine dan wel zwarte) enkeerdgronden.

Omdat de opgebrachte mest vermengd was met heideplaggen bleef er uiteindelijk op de akkers een restje over. Een grove vuistregel stelt dat die rest per jaar 1 mm dik zou zijn. Een zwarte, opgebrachte horizont van 60 – 80 cm, zoals die op de Zuider Eng wordt aangetroffen, zou aldus duiden op een opbouw gedurende 600 - 800 jaar.

Het potstalsysteem heeft gefunctioneerd tot de uitvinding van de kunstmest, ~1870. De schapenmest was daarna niet langer nodig. Het landbouwsysteem veranderde, maar desalniettemin bleef het zuidelijk deel van de Soester Eng een kleinschalig akkerbouwgebied, tot op de dag van vandaag! Het is daarmee, na de eerder genoemde grafheuvel, het oudste cultuurhistorisch monument van Soest en de grootste (~60 ha) en gaafste nog voor akkerbouw in gebruik zijnde eng in Utrecht.

Het Bestuur van de Stichting Vrienden Soester Eng wil daarom voorstellen de Soester Eng, en met name het zuidelijk deel daarvan, een status te geven als omschreven in artikel 3.2 of, in combinatie met de beschreven grafheuvel, artikel 3.3 van het Ontwerp Provinciale Ruimtelijke Verordening.

In 1992 heeft de gemeenteraad van Soest, op grond van soortgelijke overwegingen als boven omschreven, de Zuider Eng tot 'beschermde dorpsgezicht' verklaard. Omdat het gehele beschermde dorpsgezicht door bebouwing is omsloten bestaat er een nadrukkelijke zorg voor de kwaliteit van de randen van de Zuider Eng. Het vigerende bestemmingsplan (1990) zegt daarover op pagina 12 het volgende: "De kwaliteit van het landschapsbeeld wordt beïnvloed door de beeldkwaliteit van de randen" "Daar waar de bebouwing laag, transparant en van veel groen voorzien is, kan gesproken worden over een rand die de beeldkwaliteit van de Zuidelijke Eng positief beïnvloedt". Het bestemmingsplan wordt echter binnenkort vernieuwd.

Mede in dat licht gezien heeft het Bestuur van de Stichting Vrienden Soester Eng ernstige bedenkingen tegen de ruimtelijke functie die aan de Soester Eng, in het bijzonder de Zuider Eng, in het Ontwerp Provinciale Ruimtelijke Verordening is toegekend. Op de kaart 'Zonerings Landelijk Gebied', behorende bij artikel 4.0, valt de Zuidelijke Eng in de categorie 'Landelijk Gebied 1' met als hoofdfunctie 'stedelijk uitloopgebied'. Op de kaart bij artikel 4.6, 'Stedelijk uitloopgebied', blijkt dat inderdaad het geval te zijn.

In artikel 4.6 staat helder omschreven wat de aanduiding 'Stedelijk uitloopgebied' inhoudt. Een bestemmingsplan voor een gebied dat als zodanig is aangemerkt 'kan bestemmingen en regels bevatten die stadsrandactiviteiten in een gebied aansluitend op het stedelijk gebied toestaan'. Voor de Stichting Vrienden Soester Eng is dit niet acceptabel. De classificatie 'Stedelijk uitloopgebied' kan aldus conflicteren met de gewenste beeldkwaliteit van de randen van de Eng, als verwoord in het vigerende bestemmingsplan (1990). Het van overheidswege 'glad strijken' van de historisch bepaalde rafelranden van de Zuider Eng zal, om een voorbeeld te noemen, met deze Provinciale Ruimtelijke Verordening in de hand, een stuk eenvoudiger worden.

Het Bestuur van de Stichting Vrienden van de Soester Eng wil daarom voorstellen om de genoemde classificatie voor de Zuider Eng te heroverwegen.

Graag vernemen wij in dezen van u.

Hoogachtend,
Stichting Vrienden van de Soester Eng,

Prof. dr. Pieter G.E.F. Augustinus
voorzitter